

រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

**យុត្តិធម៌ក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជា
(២០១៣-២០២២)**

Justice in Cambodian Judicial System
(2013-2022)

ខេង សុវណ្ណកាណ

**សារណាបរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់
ជំនាញ : វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ**

ឆ្នាំ ២០២៣

រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា
៧៧ ៧៧

យុត្តិធម៌ក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជា
(២០១៣-២០២២)

Justice in Cambodian Judicial System
(2013-2022)

ខេង សុវណ្ណភារា

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
បណ្ណាញ
លេខ ០០១.២៧.០១
រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

គ្រូរៀន : បណ្ឌិត កា ម៉ាធុល

សារណាបរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់
ជំនាញ : វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ

តំណាង ២០២៣

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
រាជធានីភ្នំពេញ

Royal Academy of Cambodia
Académie Royale du Cambodge

ia
je

លេខ : ០៤៤ / ២៣ ស.ស.រ.

សេចក្តីសម្រេច

ស្តីពី

ការអនុញ្ញាតឱ្យការពារបញ្ចប់សារណា ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់

- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យ នស/រកត/១២១៩/១៩៦២ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ស្តីពីការបង្កើតរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា ជាគ្រឹះស្ថានសាធារណៈរដ្ឋបាល
- បានឃើញអនុក្រឹត្យ លេខ១២៤ អនក.បក ចុះថ្ងៃទី១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា
- បានឃើញសេចក្តីសម្រេចលេខ ១១ ស.ស.រ. ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥ ស្តីពីការបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់ក្រោយបរិញ្ញាបត្របង់ថ្លៃសិក្សាស្រាវជ្រាវនៅរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា
- យោងគោលការណ៍ស្តីពីការបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់នៅរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា
- យោងចំណាត់ការរបស់គ្រូណែនាំចុះថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៣

សម្រេច

ប្រការ ១ : អនុញ្ញាតឱ្យលោក **ខេង សុវណ្ណតារា** និស្សិត **ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ ជំនាន់ទី៥ វគ្គ១** ជំនាញ **វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ** ការពារបញ្ចប់សារណានៅថ្ងៃទី១៧ ខែ ~~កុម្ភៈ~~ ឆ្នាំ២០២៣

ប្រការ ២ : គណៈកម្មការវាយតម្លៃសារណា មជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលនិងស្រាវជ្រាវ នៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា និងសាមីខ្លួន ត្រូវអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចនេះឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពប្រគល់ជោយស្មារតីទទួលខុសត្រូវខ្ពស់។

ថ្ងៃទី ១៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០២៣ រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃ ទី ២៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០២៣

បណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ ទុច**

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
រាជធានីភ្នំពេញ

Royal Academy of Cambodia
Académie Royale du Cambodge

លេខ : ០៤៨ / ២៣ ឧ.ឧ.ន.

លិខិតឧទ្ទេសនាម
គណៈកម្មការវាយតម្លៃការការពារបញ្ចប់សារណា
ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់

ល.រ.	គោត្តនាម និង នាម	ជំនាញ	តួនាទី
១	បណ្ឌិត គិន ភា	វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ	ប្រធាន
២	បណ្ឌិត ខេត វិរៈ	វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ	គ្រូវាយតម្លៃទី១
៣	បណ្ឌិត ស៊ីន សំ	វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ	គ្រូវាយតម្លៃទី២
៤	បណ្ឌិត គូប សុធាវី	វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ	គ្រូវាយតម្លៃទី៣
៥	បណ្ឌិត កា ម៉ាឌុល	វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ	គ្រូណែនាំ

- និស្សិត : ខេង សុវណ្ណភារា - ភេទ : ប្រុស
- ជំនាញ : វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ - ជំនាន់ទី៥ វគ្គ១
- ប្រធានបទ : យុត្តិធម៌ក្នុងប្រព័ន្ធគុណកម្ម (២០១៣-២០២៣)
- គ្រូណែនាំ : បណ្ឌិត កា ម៉ាឌុល
- កាលបរិច្ឆេទការពារ : ថ្ងៃទី ១៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០២៣ - ម៉ោង : ៩ : ០០ ព្រឹក

ថ្ងៃ ២៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០២៣ រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០២៣

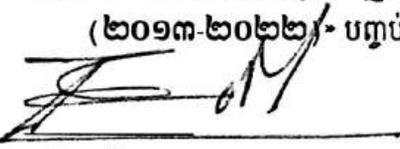

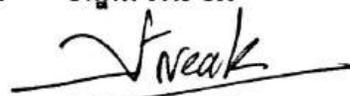
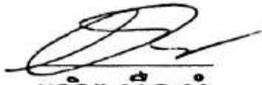
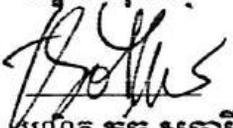
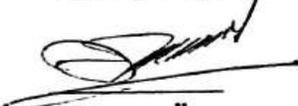
បញ្ជាក់ :
- គណៈកម្មការ និងនិស្សិត(បុរស) សម្លៀកបំពាក់អាវុធ
- គណៈកម្មការ និងនិស្សិត(នារី) សម្លៀកបំពាក់ប្រពៃណី ឬអាវុធ

បណ្ឌិតសភាចារ្យ **សុខ ឌុប**

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

គណៈកម្មការនាយកដ្ឋានសារណាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់
សូមបញ្ជាក់ថា៖ លោក **ខេង សុវណ្ណការ** និងស្រីគជំនាន់ទី៥ វគ្គ១ ជំនាញ វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ
ពិតជាបានការពារសារណាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់លើប្រធានបទ **-យុត្តិធម៌ក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជា**
(២០១៣-២០២២) បញ្ចប់ដោយជោគជ័យ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៣ ប្រាជ្ញកម្រៃ។

១. បណ្ឌិត គិន ភា	ប្រធាន
២. បណ្ឌិត ខេង វិរៈ	គ្រូនាយកដ្ឋានទី១
៣. បណ្ឌិត ស៊ីន ស៊ុំ	គ្រូនាយកដ្ឋានទី២
៤. បណ្ឌិត គូង សុវណ្ណ	គ្រូនាយកដ្ឋានទី៣
៥. បណ្ឌិត ភា ម៉ាឌុល	គ្រូរំលោភ

ប្រទេសកម្ពុជា ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
បណ្ឌិតសភាចារ្យ សុខ គូង

អគ្គលេខាធិការរង
ទទួលបន្ទុកវគ្គបណ្ណាល័យបណ្តុះបណ្តាល និង គ្រូបង្រៀន

សុត្រ សំណាង

មាតិកា

ឧទ្ទិសស្នាដៃ i
សេចក្តីផ្តើមអំណរគុណ ii
អំណរអំណាច iii
មូលនិយមសង្ខេប iv
Abstract..... v
អានប្រកាស..... vi

សេចក្តីផ្តើម

១. លំនាំបញ្ហានៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ១
២. ចំណោទបញ្ហានៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ២
៣. គោលបំណងនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ៣
៤. ដៃគូអំណាច និងវិសាលភាពនៃការស្រាវជ្រាវ ៣
៥. វិធីសាស្ត្រនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ៣
៦. សារៈសំខាន់នៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ៤
៧. របបសម្ព័ន្ធនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ៤

ជំពូកទី១

ទស្សនៈស្តីពីយុត្តិធម៌

១.១. លក្ខណៈទូទៅនៃយុត្តិធម៌សង្គម ៥
១.២. សញ្ញាណនៃយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម ៧
១.៣. គ្រឹះស្តីស្តីពីការបែងចែកអំណាច និង ច្បាប់ ១០
 ១.៣.១. ទស្សនៈលោក John Lock..... ១១
 ១.៣.២. ទស្សនៈលោក Montesquieu ១២
១.៤. ការបែងចែកអំណាចនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា ១៣
១.៥. ប្រវត្តិកុរុណាការកម្ពុជា..... ២០
 ១.៥.១. សម័យបុរាណដល់ឆ្នាំ១៨៦៣ ២១
 ១.៥.២. សម័យអាណានិគមឆ្នាំ១៨៦៣-១៩៥៣ ២១

១.៥.៣.ប្រព័ន្ធតុលាការឆ្នាំ១៩៥៣-១៩៩៣ ២២

១.៥.៤.កំណែទម្រង់ច្បាប់ និង ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌..... ២៦

ជំពូកទី២

ការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជា

២.១.អំណាចតុលាការ ៣១

២.២.ការរៀបចំអង្គការតុលាការ..... ៣៣

២.២.១.សាលាដំបូង និង អយ្យការអមសាលាដំបូង..... ៣៦

ក.សាលាដំបូង..... ៣៦

ក.១.ការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃសាលាដំបូង..... ៣៧

ក.២.សមត្ថកិច្ច..... ៣៨

ខ.អយ្យការអមសាលាដំបូង..... ៤១

គ.លេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋបាលសាលាដំបូង..... ៤២

២.២.២.សាលាឧទ្ធរណ៍ និង មហាអយ្យការអមសាលាឧទ្ធរណ៍..... ៤៣

ក.សាលាឧទ្ធរណ៍..... ៤៣

ក.១.ការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃសាលាឧទ្ធរណ៍..... ៤៣

ក.២.សមត្ថកិច្ច..... ៤៤

ខ.មហាអយ្យការអមសាលាឧទ្ធរណ៍..... ៤៦

គ.អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋបាលសាលាឧទ្ធរណ៍..... ៤៨

២.២.៣.តុលាការកំពូល និង មហាអយ្យការអមតុលាការកំពូល..... ៤៩

ក.តុលាការកំពូល..... ៤៩

ក.១.ការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃសាលាកំពូល..... ៤៩

ក.២.សមត្ថកិច្ច..... ៥០

ខ.មហាអយ្យការអមតុលាការកំពូល..... ៥២

គ.អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋបាលតុលាការកំពូល..... ៥៣

២.២.៤.វិសមិតភាព..... ៥៤

២.២.៥.ថវិកាសាលាជម្រះក្តី និង អយ្យការអមសាលាជម្រះក្តី..... ៥៥

២.៣. តួអង្គសំខាន់ៗក្នុងស្ថាប័នតុលាការ	៥៦
២.៣.១. ចៅក្រម.....	៥៦
២.៣.២. ព្រះរាជអាជ្ញា.....	៦២
២.៤. ស្ថាប័នពិនិត្យតាមដាន និង ជួយសម្រួលដល់ស្ថាប័នតុលាការ	៦៤
២.៤.១. ក្រសួងយុត្តិធម៌.....	៦៤
២.៤.២. ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ.....	៦៥
ក. ការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ.....	៦៦
ខ. សមត្ថកិច្ចនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ.....	៧០
២.៤.៣. ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម.....	៧២
ក. ការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម.....	៧២
ខ. សមត្ថកិច្ចរបស់ក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម.....	៧៦

ជំពូកទី៣

កាលានុវត្តភាព ការប្រឈម និង ដំណោះស្រាយ

៣.១. កាលានុវត្តភាព	៨០
៣.១.១. ការប្រឈមខាងក្រៅ.....	៨៥
ក. ការអន្តរាគមន៍.....	៩០
ខ. សម្ពាធពីអ្នកនយោបាយ.....	៩១
គ. សម្ពាធពីអន្តរជាតិ.....	៩៥
៣.១.២. ការប្រឈមខាងក្នុង.....	៩៧
ក. ការកកស្ទះសំណុំរឿងក្តី.....	៩៨
ខ. អំពើពុករលួយជាប្រព័ន្ធ.....	១០០
៣.២ ដំណោះស្រាយ	១០៣
សន្និដ្ឋាន	១០៦
គន្លងទ្រុឌ	១០៧
ឧបសម្ព័ន្ធ	

មូលនិយមសង្ខេប

សញ្ញាណនៃការបែងចែកអំណាចឲ្យដាច់ស្រយាលពីគ្នា ត្រូវបានចែងយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរ ជាលើកដំបូងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញទី១ឆ្នាំ១៩៤៧ រហូតមកដល់ រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ ១៩៩៣។ ក្នុងគោលបំណងធានាមិនឲ្យការរំលោភអំណាចនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា លើសពីនេះទៀត វាក៏ បានកំណត់យ៉ាងច្បាស់ពីតួនាទីនៃអំណាចនីមួយៗផងដែរដូចជាអំណាចបញ្ញត្តិច្បាប់ អំណាចប្រតិបត្តិ ច្បាប់និង អំណាចតុលាការ ដើម្បីបញ្ជៀសកុំឲ្យមានអំណាចផ្តាច់ការរបស់បុគ្គលណាម្នាក់នៅក្នុងសង្គម កម្ពុជា និង ធានាឲ្យមានការរីកលូតលាស់នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ។

ទោះជាបែបនេះក្តី ក្រោយឆ្នាំ១៩៩៣ អំណាចកំពូលទាំងបី ត្រូវបានមើលឃើញថា មិនទាន់ អនុវត្តបានល្អប្រសើរដូចបានធានាដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣នោះទេ។ ប្រជាពលរដ្ឋ តែងតែទទួលរងនូវភាពអយុត្តិធម៌សង្គម ការរំលោភបំពានសិទ្ធិសេរីភាពឯកជន ការចាប់ ខ្លួនគ្មានដីការបស់តុលាការការឃុំខ្លួនលើសពេលកំណត់ជាដើម។ លើសពីនេះទៀតសកម្មជននយោបាយ ឬ អ្នកនយោបាយតែងតែត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយអំណាចតុលាការ និងមានពេលខ្លះទៀត ប្រតិកម្ម របស់អ្នកមានអំណាចក្នុងសង្គមកម្ពុជា ទៅលើស្ថាប័នតុលាការ បែបជាទទួលបានជោគជ័យ ច្រើនទៅ វិញហាក់ដូចជាអំណាចតុលាការកំពុងស្ថិតនៅក្រោមការបង្គាប់បញ្ជាពីស្ថាប័ននយោបាយទៅវិញ។

បញ្ហាទាំងអស់នេះហើយ ដែលបានទាមទារឲ្យមានការធ្វើកំណែទម្រង់ជាបន្ទាន់ទៅលើច្បាប់ និងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌។ ជាលទ្ធផល មានការអនុម័តច្បាប់មួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថាប័នតុលាការ មានការ បណ្តុះបណ្តាលមន្ត្រីតុលាការ និងមានការតំឡើងរៀបរយ និង ប្រាក់ពេលសវនការជាដើម។ លើសពី នេះទៀត មានការបង្កើតសាលាឧទ្ធរណ៍តំបន់សាលាដំបូងខេត្តកែប និង អយ្យការអមខេត្តកែប ដើម្បី រួមចំណែកកាត់បន្ថយការចំណាយរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។

ទទឹមនឹងការយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើកំណែទម្រង់លើច្បាប់ និង ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ ផលអវិជ្ជមានខ្លះ នៅតែកើតមានឡើង ដូចជានីតិវិធីក្នុងពេលសវនការ ការឃុំខ្លួនហួសពេលកំណត់ដោយច្បាប់ ប្រតិកម្ម របស់អ្នកមានអំណាចទៅលើស្ថាប័នតុលាការ ការផ្តើបសំណុំរឿងក្តីខ្លះ ការកកស្ទះសំណុំរឿងក្តី ហាក់ គ្មានចំណាត់ការឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព ជាដើម។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ យុត្តិធម៌នៅសង្គមកម្ពុជា(២០១៣-២០២២)នៅតែមានលក្ខណៈតូច ចង្អៀតនៅឡើយទេនេះក៏ព្រោះតែអំណាចនៃស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិតែងតែមានឥទ្ធិពលទៅលើស្ថាប័នតុលាការ តាមគ្រប់រូបភាព មានពេលខ្លះ ការប្រតិកម្មជាសាធារណៈ មានពេលខ្លះតាមរយៈ សមាជិករាជរដ្ឋាភិបាល។ ដូច្នេះដើម្បីធានាឲ្យបាននូវឯករាជ្យភាពនៃការសម្រេចចិត្តរបស់អ្នកអនុវត្តច្បាប់នៅក្នុងស្ថាប័នតុលាការ ស្ថាប័នឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមត្រូវតែមានឯករាជ្យភាពរបស់ខ្លួនជាមុនសិនមានន័យថាសមាស ភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងស្ថាប័នមួយមិនមែនជាសមាជិករាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវតែជាបុគ្គលឯករាជ្យទាំងស្រុង គឺ នឹងមានឆន្ទៈគោរព និង អនុវត្តច្បាប់ដើម្បីយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គមកម្ពុជា។